

BAJORY PÁL

A bírósági egyezség

I.

A polgári per érdemi elintézése egyfelől a bíróság ítéletével, másfelől a peres felek egyezségével (bírósági egyezség) történik.

Bírósági egyezsége a peres feleknek a per tárgyára vonatkozóan a bíróság előtt megkötött és a bíróság által jóváhagyott szerződését értjük.

A bírósági egyezségnek ezek szerint két eleme van: az egyik a felek szerződése (megállapodása), a másik pedig a bíróság jóváhagyása.

A bírósági (bírói) egyezséggel való elintézés előnyeit az alábbiakban lehet összefoglalni:

A felek szempontjából általában megnyugtatóbb, ha a jogvitájuk közös egyetértésen alapuló megegyezéssel ér véget. Ugyanakkor a bíróság számára is jelentős idő- és munkamegtakarítást jelent a pernek egyezséggel történő befejezése. Tapasztalati tény, hogy az egyezséggel befejezett perekben végrehajtásra aránylag kisebb számban kerül sor, mintha a jogvitát a bíróság ítélettel döntötte volna el, ezen túlmenően az egyezség elejét veheti későbbi jogvitáknak, további pereknek.¹

Ezeknek az előnyöknek a felismerése az alapja a Pp. 148. §-a (1) bekezdésében foglalt rendelkezésnek, amely szerint a bíróság a per bármely szakában megkísérélheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék.

A jogszabály ugyan csak a lehetőséget biztosítja ebben a vonatkozásban a bíróságnak, a rendelkezés helyes értelme azonban az, hogy a bíróságnak a helyes és célszerű pervezetése során elő kell mozdítania az egyezség létrehozását a felek között.

Az egyezség létrehozására irányuló bírói tevékenység hathatós eszköze lehet a bíróság tájékoztatási kötelezettsége [Pp. 3. § (1) bek.].

Az egyezség előnyeinek felismerése nyilvánul meg abban, hogy a törvény egy nem peres eljárást tesz lehetővé annak érdekében, hogy a felek egyezsége kiküszöbölje a perindítás szükségességét.² A Pp. 127. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint ugyanis a keresetindítás előtt a perre hatáskörrel bíró és illetékes helyi bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést lehet kérni. A létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe kell foglalni és a jóváhagyásra a 148. §-t kell alkalmazni. A pert megelőzően a bíróság előtt egyezségkötésre a Pp. 127. §-ának (5) bekezdése értelmében úgy is sor kerülhet, hogy a felek idézés nélkül jelennek meg egyezség kötése céljából a bíróság előtt.

A törvényhozó szándékának megfelelően a Legfelsőbb Bíróság ismételtén felhívja az alsó fokú bíróságok figyelmét az egyezség létrehozásának a célszerűségére.

Így a 11. számú Irányelvvel módosított 8. számú Irányelvében a Legfelsőbb Bíróság

¹ Bernáth Zoltán: A perbeli egyezségről. Magyar Jog 1956. évi 6. szám.

² Pert elhárító nem peres eljárásnak nevezi ezt az eljárást Farkas József „A nem peres eljárások néhány elméleti kérdése” c. tanulmányában, Jogtudományi Közlöny 1962. évi 8. szám.

rámutat arra, hogy a szülőtartás iránti perekben a családi kapcsolat erkölcsi tartalmára és bensőséges jellegére figyelemmel elő kell mozdítani azt, hogy a felek a szülőtartás kérdését egyezséggel rendezzék.

A házassági bontóperekkel kapcsolatos általános szempontokról szóló 9. számú Irányelv az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontóperben kötött egyezséggel foglalkozik és felhívja a bíróságok figyelmét arra, hogy fokozott gondossággal kell ügyelni arra, hogy a felek megegyezése a közös gyermek elhelyezéséről, tartásáról, a szülő és a gyermek közötti érintkezésről, továbbá a házastársi tartásról, valamint a közös lakás használatáról megfelelően valóságos akaratuknak. A bíróságnak a feleket figyelmeztetnie kell a házassági vagyoni jogi kérdések egyidejű — egyezséggel vagy ítélettel történő — rendezésének a célszerűségére is. Az újabb viták és az ezekkel kapcsolatos pereskedések megelőzése érdekében pontosan és egyértelműen kell meghatározni a felek között létrejött egyezség tartalmát. A bíróságnak az egyezség megkötésénél tájékoztatnia kell a feleket az őket megillető jogokról. Erre a tájékoztatásra különösen akkor van szükség, ha a bíróság elé tárt adatokból arra lehet következtetni, hogy a tervezett rendezés az egyik félre nyilvánvalóan hátrányos.

A Legfelsőbb Bíróság eseti döntéseiben is felhívja az alsó bíróságok figyelmét az egyezség létrehozásának előmozdítására. Így pl. az egyik — szomszédok között kártérítés iránt folyamatban volt — perben a jogerős ítéletet törvényességi óvás folytán hatályon kívül helyező határozatában utal arra, hogy a döntés előtt meg kell kísérelni a felek méltányos érdekeinek megfelelő egyezség létrehozását (P. törv. I. 20 100/1970., BH 1971/7, 6806; PJD V. 29.).

II.

A per megindulása után leggyakrabban az első fokú eljárásban kerül sor egyezségkötésre. A fellebbezési eljárásban a felek aránylag ritkán kötnek egyezséget. Ennek oka az, hogy az álláspontok ilyenkor már megmerevednek és a felek az első fokú ítélet által részükre biztosított jogokból nem könnyen engednek.

Ha a felek a fellebbezési eljárásban kötnek egyezséget, a másodfokú bíróság az egyezséget jóváhagyó végzésében a Pp. 254. §-ának (2) bekezdése értelmében megállapítja, hogy az első fokú bíróság fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott ítéleti rendelkezése abban a részében, amelyre az egyezség vonatkozik, hatályát veszti.

A jogerős ítélettel a per befejezést nyert és felmerül a kérdés, vajon lehet-e egyezséget kötni a perújítási eljárásban?

A Legfelsőbb Bíróság tanácsvezetői értekezlete foglalkozott ezzel a kérdéssel és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felek jogviszonyukat a perújítási eljárás során is rendezhetik egyezséggel és a bíróság az ilyen egyezséget — ha ennek a törvényben meghatározott feltételei fennállnak — a Pp. 148. §-a alapján jóváhagyhatja. Álláspontját a tanácsvezetői értekezlet a Pp. 269. §-ának azzal a rendelkezésével indokolja, amely szerint a perújítási eljárás során a bíróság az általános szabályok szerint jár el, amennyiben a Pp.-nek a perújításról szóló XIII. fejezete másként nem rendelkezik. Mivel pedig ez a fejezet az egyezségkötésre eltérő rendelkezést nem tartalmaz, a Pp. 148. §-át a perújítási eljárásban is alkalmazni kell. Az egyezségkötés megengedettsége következik ezenkívül a polgári eljárásjogunkban érvényesülő rendelkezési elvből is, amely szerint a felek — a törvényben meghatározott korlátozásokkal — szabadon rendelkeznek a perbe vitt jogaikkal és a rendelkezésre álló eljárásjogi eszközökkel s ennél fogva a perújítási eljárásban sem foszthatók meg a jogviszonyuk közös megegyezéssel történő rendezésének a lehetőségétől.

A tanácsvezetői értekezlet felhívja a figyelmet arra, hogy a bíróság — az esetleges későbbi zavarok elkerülése érdekében — akkor jár el helyesen, ha az egyezségbe belefoglalja a

feleknek arra vonatkozó nyilatkozatát is, hogy a jogviszonyuknak egyezséggel történő rendelkezésére figyelemmel a perújítással megtámadott határozatot már nem tekintik hatályban levőnek, illetőleg hogy a határozattal rendezett jogviszonyuk az egyezségnek megfelelően módosult [D. 1969. 22/4.].

III.

A bírósági egyezség jogi természetét illetően a jogtudományban két szélsőséges álláspontot találunk: az egyik szerint a bírósági egyezség tisztán anyagi jogi ügylet és ezért érvényességét az anyagi jog szabályai szerint kell elbírálni. A másik szélsőséges álláspont szerint viszont a bírósági egyezség kizárólag perbeli szerződés, lényegében perbeli cselekmény és ezért érvényességére a perjogi szabályok az irányadók.³

Mindkét állásfoglalás egyoldalú és éppen ezért téves, a bírósági egyezség jogi jellegét egyik elmélet sem képes maradéktalanul meghatározni. Így a polgári jogi elmélet nem ad választ arra a kérdésre, hogy ha a bírósági egyezség tisztán polgári jogi szerződés, akkor miért különbözik hatásaiban lényegesen a peren kívül kötött szerződéstől és mi ad a bírósági egyezségnek az ítélettel azonos erőt. De a perjogi elmélet sem tud kielégítő magyarázatot adni a feltett kérdésre, mivel a polgári eljárásjog csak az egyezség perjogi vonatkozásait rendezi, de az egyezséget mint szerződést és annak érvényességi kellékeit nem szabályozza.

Ezeknek a szélsőséges állásfoglalásoknak az összeegyeztetéseképpen jött létre az a ma már általánosan uralkodó álláspont, amely a bírósági egyezséget egyfelől polgári jogi szerződésnek, másfelől pedig perbeli cselekménynek tekinti, vagyis hangsúlyozza a bírósági egyezségnek mindkét oldalát. A bírósági egyezség ezek szerint egyrészt az anyagi jogba tekint, gyökerei az anyagi jogban vannak, másrészt a bírósági eljárás során létrejött jogügylet, a feleknek és a bíróságnak a perbeli cselekménye, amelynek érvényességéhez az eljárási jog szabályainak a megtartása is szükséges.

Az egyezségnek ebből a kettős természetéből következik, hogy fogyatékosságai is két forrásból eredhetnek és vagy anyagi jogi vonatkozásúak, vagyis az egyezségnek mint anyagi jogi jogügyletnek a fogyatékosságaira utalnak, vagy pedig az eljárási jogszabályok megszegése, figyelmen kívül hagyása következtében jönnek létre.

A bírósági egyezséget el kell határolnunk az ún. polgári jogi egyezségtől. A polgári jogi egyezség — amint ez a Ptk. 240. §-ának (3) bekezdéséből kitűnik — a bizonytalanságba jutott jogvita rendezése a felek kölcsönös engedékenységevel. Ez a kölcsönös engedékenység a polgári jogi egyezség lényeges alkotóeleme, ennek hiányában tartozáselismeréssel (Ptk. 242. §) vagy tartozáselengedéssel állunk szemben. A bíróság előtt kötött egyezségnek viszont nem fogalmi eleme a kölcsönös engedékenység és ezért bírósági egyezségbe lehet foglalni az alperesnek azt a nyilatkozatát is, amellyel az egész kereseti követelést elismeri. A bírósági egyezség mögött természetesen polgári jogi egyezség is állhat, amikor a felek kölcsönös engedékenységgel rendezik a köztük fennálló jogviszonyt és ezt foglalják bírósági egyezségbe.

³ Az ide vonatkozó állásfoglalások felől részletesen *Vinkler János: A peregyezség c. műve* (Budapest, 1915.) tájékoztat.

IV.

Az egyezségkötés lehetősége a rendelkezési elv folyománya és általában ott érvényesül, ahol a felek az anyagi jogaikkal szabadon rendelkeznek.⁴ Vannak azonban olyan jogviszonyok, illetőleg olyan jogviták, amelyekben a felek bírósági egyezséget nem köthetnek. Ezek az esetek a következők:

1. A Pp. 281. §-ának (2) bekezdése kimondja, hogy a házassági perekben a 127. § alkalmazásának nincs helye, míg a Pp. 286. §-ának (1) bekezdése szerint azok a rendelkezések, amelyek a jogról való lemondásnak, az elismerésnek és a beismerésnek, illetőleg mindkét fél egyező vagy az egyik fél — az ellenfél által kétségbe nem vont — előadásának a hatályát határozzák meg [4. §, 163. § (2) bek.] a házassági perben nem alkalmazhatók. Ezekből a rendelkezésekből következik, hogy a felek a házassági perben a kötelék kérdésében nem köthetnek egyezséget. Ez a tilalom azonban csak a kötelékre vonatkozik. Ez kitűnik a Pp. 292. §-ának (1) bekezdésében foglalt abból a rendelkezésből, amelynek értelmében az érvénytelenségi keresettel és a bontókeresettel összekapcsolt, a házassági viszonnal összefüggő vagyoni jogi kereset, illetőleg az ilyen vagyoni jogi igényre irányuló viszontkereset tárgyában folyó eljárásra a házassági perek különleges — a XV. fejezetben foglalt — szabályai nem terjednek ki.

2. Nincs helye egyezségkötésnek az apasági és a származás megállapítása iránt indított egyéb perekben [Pp. 293. § (1) bek.], a szülői felügyelet megszüntetésére irányuló perben [Pp. 302. § (1) bek.], a szülői felügyeletet megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére irányuló perben [Pp. 303. §], a gondnokság alá helyezésre irányuló perben [Pp. 304 § (2) bek.] és a gondnokság alá helyezés megszüntetése iránt indított perben [Pp. 312. § (2) bek.].

3. Az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben egyezségnek nincs helye (Pp. 336. §). A társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt indított perek közül azonban — amelyek szintén az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti pereket szabályozó XX. fejezet hatálya alá tartoznak — a Pp. 341. §-ának c) pontja a kártérítési, illetőleg megtérítési igényekkel kapcsolatos perekben feloldja az egyezségkötésre vonatkozó tilalmat, mivel a törvény célszerűnek tartja, hogy az anyagi jogi jellegű vitás ügyeket az érdekelték egyezség útján is elintézhessék.

4. A munkaügyi bíróság előtti eljárásban nincs helye egyezségnek a fegyelmi vétség elkövetése és a fegyelmi büntetés tekintetében [Pp. 355. § (3) bek.]. Az egyezségkötés ezekben a kérdésekben ugyanis a fegyelmi eljárás jellegével és céljával állana ellentétben, amint erre a törvény indokolása utal. Ettől a korlátozástól eltekintve, a munkaügyi bíróság előtti eljárásban is az általános szabályok szerint lehet egyezséget kötni.

A sajtóhelyreigazítási eljárásról szóló XXI. fejezetet a III. Ppn. iktatta a törvénybe és az ebben foglalt 344. § (3) bekezdése a sajtóhelyreigazítási eljárásban az egyezségkötést kizárta. Ezt a tilalmat a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 23. §-ában foglalt rendelkezés feloldotta.

Végül van olyan eset, amikor az egyezségkötést a jogszabály nem végleges jelleggel zárja ki, hanem csupán egyelőre nem engedi meg. Így a Ptk. 32. §-ában foglalt rendelkezés értelmében a bíróság köteles az ügyészt értesíteni, ha az iratok vagy a tárgyalás adatai alapján feltehető, hogy a szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélésére kerül sor. Az ügyész az indítványt haladéktalanul, legkésőbb azonban az értesítés kézhezvételétől számított tizenöt napon belül köteles megtenni. Az ügyész nyilatkozata előtt a per szünetelésének vagy a pert befejező határozat hozatalának nincs helye. Ide tartozik természetesen az egyezségkötés, illetőleg az egyezség jóváhagyása tárgyában a végzés meghozatala is.

⁴ Az ezekkel összefüggő kérdésekkel részletesen foglalkozik *Bárdosi István* „A perbeli egyezség és a perjogi alapelvek kapcsolata” c. tanulmányában (Szeged, 1965, *Acta Iuridica et Politica* XII. 5.).

V.

A bírósági egyezség elsősorban a felek ténye, a felek egyező akarata alapján jön létre, az egyezség teljességéhez, jogi érvényességéhez azonban az is feltétlenül szükséges, hogy a bíróság az egyezséget jóváhagyja.

Az egyezség jóváhagyása egyfelől az egyezség tartalmának a bíróság által történő ellenőrzését, másfelől a bíróság helyeslését, vagyis az egyezség tartalmához való hozzájárulását jelenti.

A Pp. 148. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság akkor hagyja jóvá az egyezséget, ha az egyezség a jogszabályoknak és a felek méltányos érdekeinek megfelel, míg ellenkező esetben az egyezség jóváhagyását megtagadja és az eljárást folytatja.

Gazdasági perekben a Pp. 384. §-a a jóváhagyás feltételeként azt is megkívánja, hogy az egyezség a felek méltányos érdekei mellett a népgazdaság érdekeinek is megfeleljen.⁵

A bírósági egyezség — éppen az ellenőrzés megvalósítása érdekében — feltételezi, hogy azt a felek vagy képviselőik a bíróság előtt kössék meg. A perbeli egyezség ezért csak a bíróság előtt jöhet létre, a bíróság csak az előtte megkötött egyezséget hagyhatja jóvá. A bíróság közreműködése nélkül megkötött egyezségnél nincs meg a biztosíték arra vonatkozóan — mutat rá a Nyíregyházi Megyei Bíróság a Pf. II. 20 146/1969. számú végzésében, — hogy a felek az egyezséget valóban az okiratban foglalt tartalommal kívánják megkötni és hogy az okirat helyesen tartalmazza-e a felek akaratát. A bíróság tehát akkor jár el helyesen, ha a felperesnek az egyezség peren kívül történt megkötését bejelentő beadványa folytán az ügyben tárgyalást tűz ki, arra a feleket megidézi és a tárgyaláson foglalja írásba a felek egyezségét, egyben őket a szükséges tájékoztatással ellátja. Jogszabályt sértett ennél fogva a járásbíró, amikor az egyik fél kérelmére a peres feleknek a peren kívül megkötött egyezségét a peres felek meghallgatása nélkül jóváhagyta (BH 1970/2, 6330; PJD IV. 685.).

A peres felek az egyezségüket peren kívül kötötték meg és így nem lett volna lehetőség arra, hogy azt a megyei bíróság jóváhagyja, — hangsúlyozza Gf. IX. 31 661/1974. számú határozatában a Legfelsőbb Bíróság.

VI.

A bírósági egyezség jóváhagyásának az a feltétele, hogy az egyezség a jogszabályoknak megfeleljen, mind eljárási, mind anyagi jogi vonatkozásban érvényesülő követelmény.

Az egyezségkötés eljárási feltételei közül elsőként kell megemlíteni a bírósági hatáskört. Az egyezség jóváhagyásának alapvető feltétele ugyanis az, hogy az egyezség alapjául szolgáló jogvita elbírálása a bíróság hatáskörébe tartozzék: bírósági útra nem tartozó kérdésekben kötött egyezséget a bíróság nem hagyhat jóvá [LB P. törv. 20 015/1954., BH 1954/7, 426.].

Egyes esetekben a bíróság előtti eljárást más hatóság előtti eljárásnak kell megelőznie és a bírósági út csak ennek az előzetes eljárásnak a lefolytatása után nyílik meg. Ilyenkor a bíróság előtti egyezség csak az előzetes eljárás lefolytatása után köthető meg.

Az egyezség megkötésének, illetőleg jóváhagyásának az illetékesség hiánya is akadály lehet azokban az esetekben, amikor a törvény kizárólagos illetékességet ír elő.

Az egyezség eljárási jellegű akadályai közé sorolhatjuk azokat az eseteket is, amelyekben a törvény kizárja az egyezségkötést. Ezeket a IV. alatti részben ismertettük.

Az egyezség megkötésével kapcsolatos eljárási szabálysértés az is, ha az egyezség megkötésének módjára előírt szabályokat nem tartották be, vagy ha a fél nevében eljáró sze-

⁵ A gazdasági perekben kötött egyezség sajátos problémáival a tanulmány nem foglalkozik.

mélynek a meghatalmazása nem volt kellően igazolva [LB P. törv. I. 21 028/1964 és P. törv. III. 20 636/1966.]. Ide tartozik továbbá az az eset is, amikor az egyezség végrehajthatósága nincs biztosítva, mert az egyezség nem jelöli meg szabatosan és félreérthetetlenül a felek jogait és kötelezettségeit, így pl. ha az egyezségből nem tűnik ki, hogy a több hasonló dolog közül az alperes melyiket tartozik kiadni [LB P. törv. I. 20 493/1961.], vagy ha az egyezség nem tartalmazza a teljesítési határidőt és a kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját [Nyíregyházi Megyei Bíróság, Pf. II. 20 146/1969., BH 1970/2, 6330; PJD IV. 685.].

VII.

A perben szereplő felek a jogaikkal a jogszabályok keretei között szabadon rendelkeznek és alacsonyabb követelést is elfogadhatnak, mint ami őket a törvény vagy szerződés alapján megilleti, illetőleg a törvényes mértéket meghaladó kötelezettségeket is vállalhatnak, vagyis eltérhetnek a jogszabályok diszpozitív rendelkezéseitől. Ezért az egyezséggel kapcsolatban az anyagi jogszabályok sérelméről általában csak akkor beszélhetünk, ha az egyezség kógens jogszabályt sért. Ilyenek általában a szerződés semmisségére vonatkozó szabályok.

A Legfelsőbb Bíróság PK 41. számú állásfoglalása szerint semmis az a megállapodás, amellyel az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek okozott kár megtérítését a Ptk. 348. §-ának (1)–(2) bekezdéseiben meghatározott feltételek nélkül vállalta magára. Ezért nem hagyható jóvá az az egyezség, amelyben a munkakörében harmadik személynek kárt okozó, de azzal szemben nem felelős alkalmazott a kár megtérítésére vállalt kötelezettséget [LB P. törv. III. 21 926/1961., BM 1963/8, 3652; PJD I. 702.].

Nem hagyható jóvá az az egyezség sem, amely elidegenítési és terhelési tilalomba ütközik [LB P. törv. I. 20 037/1970., BM 1970/11, 6568; PJD IV. 46.].

A Ptk. 97. §-a (1) bekezdésének c) pontja értelmében külön a telekre (földre) és külön a felülépítményre vonatkozó megosztott tulajdon csak abban az esetben keletkeztethető volna, ha csupán az egyik fél lett volna az építkező és az építkezés befejezése előtt a felek ilyen értelemben megállapodtak volna. Az osztott tulajdon feltételei a jelen esetben hiányoztak, ezért az egyezséget jóváhagyó végzés törvénysértő [LB P. törv. I. 20 858/1973.].

Az egyezség, amint láttuk, anyagi jogi ügylet is: szerződés. Ha pedig a szerződés érvényes létrejöttéhez hatósági engedély (jóváhagyás) szükséges, akkor ezt az egyezség jóváhagyása előtt feltétlenül be kell szerezni.

Így magánszemély föld tulajdonjogát adásvételi, ajándékozási, csere-, tartási és életjáradéki, valamint tulajdonközösség megszüntetésére irányuló szerződés alapján az 1977. évi 27. sz. törvényerejű rendelet 6. §-a értelmében csak a földhivatal engedélyével szerezhethi meg; építési telket az 1964. évi III. törvény 8. §-ának (1) bekezdése értelmében csak az építésügyi hatóság engedélye (határozata) szerint szabad alakítani.⁶ Ilyen esetekben a bíróság akkor jár el helyesen, ha az illetékes államigazgatási szervet megkeresi az engedélyezés tárgyában, esetleg a feleket hívja fel az engedély beszerzésére és az egyezség jóváhagyása kérdésében csak az engedély megléte esetén határoz [LB P. törv. I. 21 575/1961., BM 1962/9.]

⁶ Telekalakítás: új építési telkek kialakítása, valamint a már meglévő telkek alakjának vagy terjedelmének megváltoztatása [30/1964. (XII. 2.) Korm. számú rendelet 6. § (1) bekezdés].

A bíróságnak azonban nemcsak akkor kell megtagadnia az egyezség jóváhagyását, ha az egyezség jogszabályba ütközik, hanem akkor is, ha az a felek, illetőleg valamelyik fél méltányos érdekét sérti.

Annak elbírálásához, hogy az egyezség megfelel-e a felek méltányos érdekeinek, egyfelől az szükséges, hogy a felek az egyezség megkötésekor a jogaikkal és a kötelezettségeikkel tisztában legyenek, másfelől mellőzhetetlen annak ismerete, hogy a fél miért vállalta a kötelezettséget, illetőleg miért engedett a törvény vagy a szerződés által biztosított jogaiból.

Indokolt lehet adott esetben a jogszabályban megállapítottnál alacsonyabb összegű gyermektartásdíj elfogadása is a kötelezett anyagi nehézségeire vagy arra tekintettel, hogy a jogosult más vonatkozásban juttatást kapott és a gyermek megfelelő eltartása sincs veszélyeztetve.

Itt utalunk a PK 106. számú állásfoglalásra, amely szerint a tartásra kötelezett személy és a gyermeket tényleg eltartó, gondozó személy megállapodhatnak abban, hogy a kötelezett tartási kötelezettségének kiegyenlítéséül megfelelő vagyontárgyat (pénzösszeget) ad a jogosultnak. Az ilyen megállapodás ennél fogva bírósági egyezségbe is foglalható. Ha a felek a megállapodásukat egyezségbe foglalják, a bíróság dönti el, hogy a megállapodás megfelel-e a gyermek érdekeinek. A bíróság egyébként érvényes megállapodás esetében is kötelezheti a tartásra köteles személyt a gyermek részére tartásdíj fizetésére, ha ez a gyermek megfelelő tartásának biztosítása érdekében szükséges.

Ugyanígy a PK 113. számú állásfoglalás szerint házastársi tartásdíj fizetési kötelezettség vállalása érvényes lehet az olyan volt házastárs javára is, aki a tartásra nincs rászorulva vagy arra érdemtelen. Az ilyen kötelezettség elvállalását a Csjt. 21. §-ában foglalt rendelkezések nem akadályozzák. A kötelezettségvállalás ezért bírósági egyezségbe foglalható és a bíróság által jóváhagyható.

Az állásfoglalás ugyan nem említi, de magától értetődik, hogy az ilyen kötelezettségvállalásnak mindig van oka, amely a kötelezettségvállalást elfogadhatóvá teszi és annak méltánytalanságát kizárja. Ilyen ok lehet a hosszú együttélés elismerése, bizonyos ellenszolgáltatás elszámolása stb.

A Legfelsőbb Bíróságnak amár említett 9. számú Irányelve szerint nem lehet nyilvánvalóan hátrányosnak tekinteni a joglemondást tartalmazó olyan egyezséget, amely a családjogi viszonyok sajátos természetével összhangban áll. A joglemondó nyilatkozatok indokait azonban célszerű rögzíteni.

Ez utóbbi figyelemfelhívás különösen gyakorlati jelentőségű. A felsőbb fokú bíróságok és a törvényességi óvás emelésére jogosult szervek, valamint a törvényességi óvás elbírálására hivatott Legfelsőbb Bíróság gyakran azért nem tudnak állást foglalni abban a kérdésben, hogy nem sérti-e az egyezség valamelyik fél méltányos érdekeit, mert a tárgyalási jegyzőkönyvből nem tűnnek ki azok a nyilatkozatok, amelyek ebben a tekintetben eligazítanak és ezért az egyezség jóváhagyását a periratok alapján nem lehet megalapozottnak tekinteni. Ez is oka annak, hogy viszonylag nagy számban kerül sor törvényességi óvás emelésére egyezségeket jóváhagyó végzések ellen.

Az alábbiakban a Legfelsőbb Bíróságnak az egyezség jóváhagyásával kapcsolatos néhány döntését mutatjuk be.

Az egyik ügy tényállása szerint a bíróság a házassági bontóperben hozott ítéletével a közös (szövetkezeti) lakás kizárólagos használójául a volt feleséget jelölte ki, akinél a felek két gyermekét elhelyezte. Ezt követően a volt férj által a szövetkezeti lakáson fennálló közös tulajdon megszüntetése iránt indított perben a felek olyan egyezséget kötöttek, amely szerint a szövetkezeti lakás a felperesé lesz, aki 50 000 Ft fizetését vállalta a volt felesége

(alperes) javára, ez viszont arra kötelezte magát, hogy a lakásból a gyermekekkel együtt harminc napon belül kiköltözik.

A Legfelsőbb Bíróság P. törv. II. 20 852/1975 számú határozata szerint a bíróságnak az egyezség jóváhagyása előtt tisztáznia kellett volna azt, hogy az alperes miért mondott le a bontóperi ítélet által részére biztosított lakáshasználatról és hogyan szándékozott az elhelyezését megoldani. Ha ugyanis a lakáshasználat átengedésének nem volt megfelelő indoka és az alperes elhelyezése sem volt megfelelően biztosítva, akkor az egyezség az alperes érdekeivel nyilvánvalóan ellentétben áll, mert az alperes az 50 000 Ft ellenében aligha tud magának és a gyermekeinek megfelelő lakást szerezni. A per adatai alapján egyébként az sem állapítható meg, hogy az 50 000 Ft milyen számítás alapján nyert megállapítást és hogy nem illeti-e meg az alperest ennél lényegesen nagyobb összeg.

Egy másik per tényállása hasonló volt azzal az eltéréssel, hogy itt nem szövetkezeti, hanem bérlakásról volt szó. A gyermekeket a bíróság a felperesnél helyezte el, aki a másfél szobás lakás kizárólagos használatát is igényelte. Az alperes az első tárgyaláson kijelentette, hogy 5000 Ft ellenében hajlandó a lakásból kiköltözni, ennek ellenére a következő tárgyaláson a felek azt adták elő, hogy megállapodásuk szerint a felperes mond le a bérlőtársi jogviszonyáról kárpótlás nélkül és a lakásból kiköltözik. Az egyezséget ilyen értelemben kötötték meg.

Az egyezséget jóváhagyó végzés ellen emelt törvényességi óvás folytán hozott P. törv. II. 21 390/1977 számú határozatában a Legfelsőbb Bíróság a következőkre mutatott rá:

A rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, hogy az egyezség a felperes méltányos érdekeinek megfelel-e. A gyermekek a felperesnél lettek elhelyezve és ennek ellenére a lakást kárpótlás nélkül neki kell elhagynia. A járásbíróság nem tisztázta, hogy a felperes miért vállalt ilyen kötelezettséget, kapott-e ellenértéket a lakás átengedéseért, illetőleg másik lakása megfelelően biztosítva volt-e. Mivel ezeknek a körülményeknek a felderítése nélkül nem állapítható meg az, hogy az egyezség nem sérti-e a felperes méltányos érdekeit, a járásbíróságnak az egyezséget jóváhagyó végzése megalapozatlan.

A felek méltányos érdekeit természetesen a közös vagyon megosztására és ezzel összefüggésben a megtérítési igények rendezésére vonatkozó egyezség jóváhagyása előtt is vizsgálni kell. Így, amikor az egyezség azt tartalmazta, hogy a felperes az alperes vagyoni jogi igénye és a közös lakással kapcsolatos kárpótlás fejében az alperesnek megfizet 35 000 Ft-ot és meghatározott bútordarabokat kiad 5000 Ft értékben, a Legfelsőbb Bíróság a P. III. 20 807/1963. számú határozatában a következőkre mutatott rá:

A házastársi közös vagyon megosztása csak a közös vagyon és a különvagyon számbavevétele mellett lehetséges. Az egyezség jóváhagyása előtt ezért a felek nyilatkozatait a közös vagyon és a különvagyonok tekintetében jegyzőkönyvbe kellett volna foglalni, mert csak így lehet eldönteni, hogy a házassági közös vagyon egyezségi megosztása megfelel-e a jogszabályoknak és a felek méltányos érdekeinek. A per adatai azonban ilyen vonatkozásban tájékoztatást nem nyújtanak és a járásbíróság ezért nem tudhatta, hogy a felperes által fizetni vállalt 35 000 Ft milyen igény alapján és milyen számítás szerint illeti meg az alperest, továbbá, hogy a vagyonszösséghez tartozó ingóságok milyen vagyontárgyakból állanak és megilletik-e ezekből az alperest az 5000 Ft értékűnek állított ingók. Ilyen körülmények között pedig a járásbíróság a felek egyezségét megalapozatlanul hagyta jóvá (BH 1964/2., 3865; PJD II. 381.).

A Legfelsőbb Bíróságnak ez a határozata azonban — és ezt hangsúlyozzuk — nem értelmezhető akként, hogy a bíróságnak az egyezség jóváhagyásához a tényállást olyan tüzetesen, minden részletre kiterjedően kell tisztáznia, amint ez az ítélet hozatalához szükséges, de mindenesetre fel kell tárnia a tényállást — legalábbis annak lényeges részeit — olyan mértékben, hogy annak alapján elbírálható legyen, vajon az egyezség jóváhagyásának a feltételei fennállanak-e.

IX.

A bíróság az egyezség jóváhagyása tárgyában végzéssel határoz.

Ez a végzés tartalma szerint kétféle lehet: a bíróság az egyezséget jóváhagyja vagy a jóváhagyást megtagadja. Ez utóbbi döntés következményeként az eljárást folytatni kell és az egyezség figyelmen kívül marad, a feleket a továbbiakban nem köti.

A III. Ppn. 37. §-a az egyszerűsítés jegyében a Pp. 222. §-ának (1) bekezdését azzal a rendelkezéssel egészítette ki, hogy az egyezséget jóváhagyó végzést indokolni nem kell. A jogszabály indokolása azonban felhívja a figyelmet arra, hogy ez a rendelkezés nem mentesíti a bíróságot annak vizsgálatától, hogy a felek által megkötött egyezség megfelel-e a 148. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek.

Az egyezséget jóváhagyó végzés tartalmazhat a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezést is. Ide vonatkozóan a Pp. 78. §-ának (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy egyezség esetén a bíróság a perköltség felől csak a felek kérelmére határoz. A felek ennek megfelelően úgy is köthetnek egyezséget, hogy a perköltség megállapítását a bíróságra bízzák.

A jóváhagyó végzésben határoz a bíróság a le nem rótt illeték és az állam által előlegezett költség viselése felől, az erre vonatkozó döntésre a 6/1986. (VI. 26.) IM számú rendelet 13. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezések az irányadók.

Miként a perben hozott minden határozatot, úgy az egyezséget jóváhagyó végzést is közölni kell a perben fellepett ügyésszel (PK 189. számú állásfoglalás).

X.

Az egyezséggel okozott jogsérelem orvoslására a következő orvoslati eszközök állnak rendelkezésre:

1. fellebbezés az egyezséget jóváhagyó végzés ellen,
2. törvényességi óvás az egyezséget jóváhagyó végzés ellen,
3. perújítás az egyezség ellen,
4. az egyezségnek önálló keresettel való megtámadása. — Vizsgáljuk ezeket egyenként.

ad 1. A bírósági egyezséget jóváhagyó végzés megfellebbezhető, az egyezség jóváhagyását megtagadó végzés ellen azonban, mint az eljárás során hozott végzés ellen fellebbezésnek nincs helye [Pp. 333. § (1) és (3) bek. b) pont].⁷ A jóváhagyó végzés elleni fellebbezés elbírálása során a másodfokú bíróságnak módjában áll orvosolnia az egyezség megkötésével, illetőleg jóváhagyásával kapcsolatos jogsértéseket; ha pedig a tényállás nincs kellően felderítve, a másodfokú bíróság az első fokú bíróság végzését a Pp. 258. §-ának (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezi és az első fokú bíróságot a jóváhagyás kérdésének elbírálásához szükséges tények felderítésére utasítja.

A fellebbezés alapján egyébként a másodfokú bíróság a jóváhagyó végzést abban a vonatkozásban vizsgálja felül, hogy az egyezség nem ütközik-e jogszabályba és hogy nem sérti-e a felek méltányos érdekeit. A fellebbezésekben gyakran történik hivatkozás a tévedésre, ez azonban csak akkor jön figyelembe, ha megállapítható, hogy a bíróság a tájékoztatási kötelezettségének [Pp. 3. § (1) bek.] nem tett eleget és az állított tévedés kétségtelenül ezzel függ össze. Ilyenkor valójában eljárási jogszabálysértés alapján vezet sikerre a fellebbezés, mert egyébként tévedés címén az egyezség perújítással vagy önálló keresettel támadható meg.

⁷ Az egyezségi kísérletre történő idézéssel kapcsolatos eljárás során hozott, az egyezséget megtagadó végzés ellen a fellebbezést lehetővé kell tenni, mert ez az eljárás lezárását jelenti (Névai László: Perelhárító egyezség a magyar polgári eljárásjogban II. rész, Magyar Jog, 1978. évi 7. szám).

A jóváhagyó végzés ellen benyújtott fellebbezésnek az egyezség végrehajtására nincs halasztó hatálya [Pp. 148. § (3) bek.].

Ha a felek a perköltség megállapítását a bíróságra bízzák, ez a nyilatkozatuk a PK 262. számú állásfoglalás értelmében nem értelmezhető úgy, hogy esetleges jogsérelmük orvoslásáról eleve lemondtak, ezért a jóváhagyó végzésnek a költségek viselésére vonatkozó rendelkezése külön is megfellebbezhető.

ad 2. Ha az egyezséget jóváhagyó végzés jogerőre emelkedett, ellene törvényességi óvás emelésének [Pp. 270. § (1) bek.] lehet helye. Ennek keretében — akárcsak a jóváhagyó végzés elleni fellebbezésnél — nem maga a bírósági egyezség, hanem az egyezséget jóváhagyó bírósági határozat megalapozottsága és törvényszerűsége nyer elbírálást és így alkalmazási köre azonos az egyezséget jóváhagyó végzés elleni fellebbezéssel. A kettő között eltérés az alkalmazhatóság határidejét illetően áll fenn: míg a fellebbezésnek csak a jóváhagyásra vonatkozó végzés közlésétől számított 15 napon belül van helye [Pp. 234. § (1) bek.], addig a törvényességi óvás e határidő eltelte, illetőleg a végzés jogerőre emelkedése után emelhető. Itt utalunk a Pp. 273. §-ának (1) bekezdésében foglalt arra a rendelkezésre, amely szerint a törvényességi óvás folytán hozott határozat hatálya a felekre csak abban az esetben terjed ki, ha a törvényességi óvást a megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül nyújtották be.

ad 3. A bírósági egyezség megtámadásának a törvényben aránylag legrészletesebben szabályozott esete a perújítás.

A Pp. 262. §-a kimondja, hogy az ítélet elleni perújításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával a bíróság által jóváhagyott egyezség ellen is helye van perújításnak.

A Pp. 260. §-ának (1) bekezdése szerint pedig a bírói ítélet ellen perújításnak a következő esetekben van helye:

a) ha a fél olyan tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírósági vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az elbírálás esetén reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna;

b) ha a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfélnek vagy másnak bűncselekménye miatt a törvény ellenére lett pervesztes;

c) ha a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak.

Az imént hivatkozott Pp. 262. §, amely a bírósági egyezséggel szemben is megengedi a perújítást, kiemeli még azt, hogy a Pp. 260. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja alapján az egyezség perújítással csak akkor támadható meg, ha a fél a perújítás alapjául szolgáló tényről vagy bizonyítékról (ítéletről, határozatról) az egyezségkötéskor nem tudott.

Ezek a tételes jog rendelkezései. Vizsgáljuk azonban meg azt, hogy alkalmazásukra milyen keretek között kerülhet sor.

Az *a)* pont a perben fel nem használt olyan tényekre, bizonyítékokra, illetőleg jogerős ítéletre vagy más hatósági határozatra utal, amelyet a bíróság nem bíralt el, de amely — elbírálás esetén — reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. Bírósági egyezség esetén azonban mindezek bírósági elbírálásáról csak korlátozottan lehet szó, amennyiben itt a bíróság nem úgy bírálja el a pervita érdemét, mint az ítéletben és mert a jóváhagyó végzés lényegesen különbözik az ítélettől annak ellenére, hogy a jóváhagyáshoz is szükséges a fentiek szerint a lényeges körülmények feltárása és a bírósági mérlegelés is szerepet kap. A bírósági egyezség megkötését követően új tények, bizonyítékok stb. csak abban az értelemben jöhetnek szóba a perújítás szempontjából, hogy a fél azok ismeretében az egyezséget nem kötötte volna meg, illetőleg a bíróság azt nem hagyta volna jóvá.

A *b)* pontban foglalt perújítási ok gyakorlati alkalmazására alig kerülhet sor, mert bírósági egyezség esetében tulajdonképpen nem is beszélhetünk pervesztésről olyan értelemben, mintha a peres vitát a bíróság ítélete dönti el és kétséges, hogy a bírónak, az ellenfél-

nek vagy másnak a bűncselekménye mennyiben hathat ki az egyezség megkötésére. Az ellenfélnek vagy más személynek a bűncselekménye pedig legfeljebb olyan értelemben lehet perújítási ok, hogy a bűncselekmény hamis bizonyítékot hozott létre, amelyet a peres felek és a bíróság valóban fogadott el és ebben az esetben az a) ponthoz hasonlóan a perújítást valamely tény tekintetében fennálló tévedés indokolhatja.

A c) ponttal kapcsolatban azt kell megjegyeznünk, hogy miután a felek a bírósági ítélettel eldöntött jogvitájukat megállapodással az ítélettől eltérően is rendezhetik, a c) pont alkalmazására csak abban a gyakorlatilag alig előforduló esetben kerülhet sor, ha a fél a korábbi hozott bírósági ítéletről nem tudott. Ez ismét az egyezségkötéskor fennállott tévedésre utal.

Amint látjuk, a Pp.-ben szabályozott perújítási esetek a bírósági egyezségekre alig vagy gyakorlatilag egyáltalán nem alkalmazhatók. Hogy ez így van, egyrészt a gyakorlat, másrészt a bírósági állásfoglalások egyöntetűségének a hiánya igazolja. Így a gyakorlatban a perújítási okok mellett a tévedésre is történik hivatkozás és a perújítást összekapcsolják a megtámadási keresettel. A bírósági gyakorlat is ingadozott ebben a kérdésben: a Legfelsőbb Bíróság korábban azon az állásponton volt, hogy a tévedés nem perújítási ok [BH1955/8, 968.], majd egy másik törvényességi határozat már azt vallotta, hogy a bírósági egyezség tévedés címén is megtámadható perújítással [BH 1956/2, 1190.].

A perújítással kapcsolatban még azt kell kiemelnünk, hogy a Pp. — ellentétben az 1911. évi I. törvénnyel — eljárási szabálysértés esetén nem teszi lehetővé a perújítást. A törvény indokolása ezt elvileg azzal magyarázza, hogy ha az ítélet (az indokolás csak ítéletet említ) megsértette az igazságot, akkor a perújítást mint rendkívüli perorvoslatot meg kell engedni; de ha az ítélet helyesen döntött, a perújításnak még akkor sincs értelme vagy célja, ha a perben bizonyos eljárási szabálytalanság történt. A törvény ilyen elvi állásfoglalására figyelemmel az egyezséget sem lehet eljárási szabálysértés címén megtámadni.

ad 4. A bírósági egyezség megtámadásának eszköze végül az egyezség megtámadása iránti kereset. Ez a megtámadási lehetőség a bírósági egyezség anyagi jogi jogügyleti jellegéből következik, a jogszabály ezt külön nem szabályozza.

Már a Plósz-féle perrendtartás idején a bírói gyakorlat kialakította azt a tételt, hogy a bírósági egyezség kényszer, tévedés és megfélemlítés címén önálló keresettel is megtámadható. A bírói gyakorlat ezt a Pp. hatálybalépése után is fenntartotta és elismeri a bírósági egyezségnek az általános polgári jogi megtámadási okok alapján új perben történő megtámadását. Ugyanakkor megengedi a perújítást is tévedés címén. A két megtámadási eszköz alkalmazásának határvonalait sem az elmélet, sem a bírósági gyakorlat nem húzta meg kellőképpen. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma egyébként ebben a kérdésben akként foglalt állást, hogy a polgári jogi megtámadási okok alapján a bírósági egyezséget perújítással is és külön perrel is meg lehet támadni (1958. évi VI. számú jegyzőkönyv).

A magunk részéről elvileg helyesebbnek tartjuk a perrel való megtámadást, mert egyrészt — amint láttuk — a Pp.-nek a perújításra vonatkozó rendelkezései alkalmazhatósága erősen vitatható, másrészt mert az önálló keresettel való megtámadás inkább megfelel annak, hogy a bírósági egyezség egyben anyagi jogi szerződés is.

A megtámadási okokat az anyagi jog szabályozza. Természetesen nemcsak a tévedés, a megfélemlítés és a fenyegetés (Ptk. 210. §) jöhetnek figyelembe, hanem egyéb érvénytelenséget előidéző okok is, mint pl. a Ptk. 201. §-ának (2) bekezdésében, a Ptk. 202. §-ában stb. meghatározott körülmények.

A bírósági egyezség nemcsak az abban foglalt anyagi jogi (polgári jogi, családi jogi, munkajogi stb.) ügylet érvénytelensége alapján támadható meg, hanem olyan utólagos tények alapján is kérhető annak hatálytalanítása, amelyek az anyagi jog szabályai szerint a szerződést megszüntetik vagy felbontják (Ptk. 319—320. §-ok). Nem kizárt ezért a bírósági egyezségtől való elállás sem, amennyiben az elállás törvényes feltételei fennforognak.

A gyakorlatban azonban inkább olyan esetek fordulnak elő, amelyekben a jövőben lejáró szolgáltatások mennyiségének vagy időtartamának a megváltoztatását kérik a Pp. 230. §-a alapján.

Összefoglalva a mondottakat: az egyezséget jóváhagyó végzés elleni fellebbezés és törvényességi óvás csupán közvetve támadják az egyezséget, amennyiben elsősorban az egyezséget jóváhagyó végzés ellen irányulnak és amennyiben sikerre vezetnek, a bírósági jóváhagyás mellőzése révén eredményezik az egyezés hatálytalanítását, miután bírósági egyezés nélkül érvényes egyezségről nem lehet szó. A perújítás és az önálló kereset viszont közvetlenül támadják az egyezséget és eredményességük a jóváhagyó végzést teszi tárgytalanná és ezzel hatálytalaná. További lényeges különbség a két csoport között az, hogy amíg a fellebbezés és a törvényességi óvás eljárási szabálysértések orvoslását is lehetővé teszik, addig a perújítás és az önálló kereset révén az eljárási szabálytalanságok nem, hanem csakis az anyagi jogszellemek nyernek orvoslást.

XI.

Az egyezés megkötése — amennyiben az egyezés a perbe vitt valamennyi vitás kérdésre kiterjed — a feleknek arra az akaratára utal, hogy a pert nem kívánják folytatni. A jogerős végzéssel jóváhagyott ilyen egyezséggel ezért a per befejezést nyer. Ha az egyezés csak a vitás kérdések egy részére vonatkozik, a nem rendezett igények tekintetében a per tovább folyik.

A bíróság által jóváhagyott egyezésnek ugyanolyan hatálya van, mint a bírói ítéletnek [Pp. 148. § (3) bek.]. Az egyezéshez ennek megfelelően az anyagi jogerő fűződik és ennek következményeként a felek — ideértve azok jogutódait is — ugyanabból a tényalapból ugyanazon jog iránt egymás ellen új keresetet nem indíthatnak és az egyezésben megállapított jogot egymással szemben vitássá nem tehetik [Pp. 229. § (1) bek.].

Az anyagi jogerő érvényesülésére jogesetet és ahhoz kapcsolódó legfelsőbb bírósági döntést ismertetünk.

A felperes és az alperes jogelődje között évekkel korábban folyamatban volt perben a felek egyezséget kötöttek és a felperes az egyezésben nemcsak az alperes jogelődjének a lakásában, hanem a beavatkozók lakásaiban és a társasház közösségi részeiben is részletesen meghatározott munkálatok végzését vállalta. Az egyezés alapján vezetett végrehajtás megszüntetése iránti perben a másodfokú bíróság azt az álláspontot foglalta el, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló egyezésnek csak az a része tekinthető bírósági egyezésnek, amely az alperes lakására és az épület közösségi részeire vonatkozik, míg a perben félként nem, hanem csak beavatkozóként részt vevő személyek vonatkozásában bírósági egyezés nem jöhetett létre és az egyezésnek ez a része legfeljebb peren kívüli egyezésnek tekinthető. Ezért a végrehajtási lapot ki kell javítani és végrehajtandó cselekményként csak az alperes lakásában és a közösségi részekben elvégzendő munkákat kell feltüntetni.

A Legfelsőbb Bíróság a P. törv. I. 21 031/1972. számú határozatában [BM 1979/9,340.] a másodfokú bíróságnak ezt az álláspontját tévesnek minősítette és a Pp. 148. §-ának (3) bekezdésére, valamint a Pp. 229. §-ának (1) bekezdésére utalással rámutatott arra, hogy az egyezés anyagi jogereje kizárja azt, hogy az egyezséget a bíróság utóbb felülvizsgálhassa. Az ítélet meghozatalát, illetőleg az egyezés megkötését megelőző esetleges eljárási jogszabálysértés éppen úgy nem vehető figyelembe, mint az sem, ha az ítélet (egyezség) anyagi jogszabálysértést tartalmazna. Ez ugyanis a határozat jogerőre emelkedését és a jogerő következményeinek beálltát nem akadályozza. A másodfokú bíróság ennél fogva az egyezséget nem vizsgálhatta felül abból a szempontból, hogy annak egyes részeit érvényes, végrehajtás alapjául szolgáló rendelkezéseknek tekintette, más részeit azonban nem. A szóban

forgó egyezség egységes, az abban foglalt jogok és kötelezettségek irányadóak, azokat utóbb nem lehet vitássá tenni. Erre egyébként a Legfelsőbb Bíróság egy korábbi határozatában már rámutatott, amikor kimondotta, hogy nincsen jogszabályi alapja annak, hogy a bíróság a végrehajtás megszüntetése iránti perben vizsgálja a végrehajtási lap kiállításának alapjául szolgáló határozat törvényességét [Pf. II. 21 147/1963., BH 1964/7, 4072; PJD II. 730.].

PÁL BAJORY

DER GERICHTLICHE PROZESSVERGLEICH

(Zusammenfassung)

Der Verfasser erörtert die rechtliche Natur des Prozessvergleichs: der Prozessvergleich ist einerseits ein materielles Rechtsgeschäft, andererseits eine Prozesshandlung. Zur Gültigkeit des Prozessvergleichs ist die Genehmigung des Gerichtes erforderlich.

Die Abhandlung befasst sich mit den Vorteilen des Prozessvergleichs. Das Gericht hat auf das Zustandekommen des Prozessvergleichs fördernd wirken. Der Prozessvergleich ist nicht gestattet, wenn die Parteien über den Streitgegenstand rechtswirksam nicht verfügen können.

Der Prozessvergleich wird durch das Gericht genehmigt, wenn er den Rechtsregeln und den billigen Interessen der Parteien entspricht. Demgemäss hat das Gericht vor der Beschlussfassung zu prüfen, ob diese Bedingungen vorliegen. Der Verfasser gibt Rechtsfälle und Entscheidungen des Obersten Gerichtes bekannt und durch diese wird illustriert, wann der Prozessvergleich als gesetzwidrig zu betrachten ist oder die billigen Interessen der Parteien verletzt.

Die Genehmigung erfolgt durch Beschluss.

Der Verfasser legt die Rechtsmittel gegen den Genehmigungsbeschluss und die Anfechtung des Prozessvergleichs durch Wiederaufnahme und Klage dar und übergeht auf die Rechtswirkungen des genehmigten Prozessvergleichs: er hat die Wirkungen eines rechtskräftigen Urteils, deshalb knüpft sich an ihn die materielle Rechtskraft.